

Домът на културата "Искър" в моите спомени **Марио Лалчев Георгиев**

"На ул.13, беседка имаше там и всяка вечер диви купони, ураган..."

Това е част от песничка, която Питкин, аз, Джони, Геров, Вуте, Дуни, Тео... пеехме в беседката на уличката. Сами си я бяхме измислили и прибавяхме куплети след всяко ново събитие.

Живеех в бл.10 на КПК /Комбинат за полуцелулоза и картон/. Някои го наричаха "Десети от старите", а на самия блок, с големи разкривени знаци, с боя, беше изписано "Ул.13, № 20". Улица "тринайсета" бе тясна, павирана, очертаваща границата на квартала на изток. Зад нея имаше стадион, а зад него поредица къщички. Стадионът по-късно се превърна в зеленчукови градини, а още по-късно в днешната гордост на махалата – Езерото. Всяка сутрин майка ми ме водеше на детска градина, отивайки на работа. Минавахме покрай 9-ти блок, после блока на Тасо. Срещу него беше магазинчето на Ленчето. Малко по-надолу миризмата на кюфтета и кебапчета можеше да отпуши и най-запушения нос. Бай Георги – кръчмарят, правеше най-вкусните кебапчета на света. До кръчмата бе залепена фурната, а ароматът ѝ и на пресен домашен хляб усещам и днес, минавайки от там. После магазинът за плодове и зеленчуци. Блокът на Турги и вдясно... величествената сграда на Културния дом. Как ли съм я гледал? Та тя беше огромна на фона на малките блокчета с гредоредни тавани. Колоните ѝ се издигаха гордо, придавайки ѝ строга осанка. Каменните ѝ основи, широките стълби, масивните дървени врати... Това беше непристъпна крепост за мен. Лелеяна сграда, за която големите говореха с възхищение. Че в нея се правели забави, прожектирали филми, имало дори стаи, където децата можело да се учат да свирят на китара, да бият барабани. Тогава просто ѝ се възхищавах, нямайки идея, че животът ми ще премине под нейното опекунство. Че там ще пипна за първи път момиче за ръката, ще видя китара, истински художници и артисти, музиканти... Ще си открадна целувка от момиче.

Имаше една Галя от нашия клас. Трябва да сме били втори клас, защото ни бяха преместили в новото 89-то училище. Тя живееше в един от блоковете зад сегашната градинка пред Киното /така наричахме Културния дом/. Ама много хубава беше! Очите ѝ бяха големи, дълбоки. Нещо в тях ме привличаше като карфичка към магнит. Просто не можех да отлепя погледа си от нея. Опитвах се да избягам, но шансът бе нулев. Много я харесвах. Винаги гледах да съм някъде близко. В Киното имаше някакво тържество и тя седеше до мен. Загасиха лампите, за да ни прожектират и аз я докоснах за ръката... Блаженство някакво! Бях на седмото небе. Вече си мислех, че сме гаджета, но на другия ден я преместиха в друго училище. Толкова тъжен бях и пак Културният дом ме спаси. На един от кръжоците се появи друго момиче. Още по-хубаво. После друго...

Изобщо Културният дом знаеше всичко за живота в махалата. Сигурно колоните му са се превивали от смях, когато седейки на стъпалата му, Мареца,

на големия Гущер брат му, ни беше събрал и разказваше за шарана Моби Дик. Няма дружбенец, който да не е слушал тази легенда. Точно зад Киното беше старият гьол. Там живееше звярът. Този шаран бил толкова силен и умен, че избягвал всякакви клопки, справял се с всякакви такъми. Целият бил с куки по себе си. Рибарски влакна стърчали отвсякъде, но той винаги успявал да се измъкне и оцелявал. Само едното му око го нямало, точно като някой пират. Та Мареца го бил хванал предната вечер. Борил се с него повече от два часа, довел го до брега и... аха да го докопа с кепи, Моби Дик плеснал с опашка, дрехите на Мареца станали вир-вода, а въдицата му се счупила като кибритена клечка и шаранът... заминал.

Помня как за първи път стъпих на сцената на Културния дом. Тогава се провеждаха непрекъснато разни конкурси между училищата в района. Учителите ми бяха усетили влечението ми и впрегнаха уменията ми с правилните юзди, карайки ме да заобичам сцената повече от всичко на света. Залата беше празна и студена. Полутъмна, което ми помагаше да се отърва от дискомфорта. Мислех, че никой не ме вижда. Бях се съсредоточил просто да си кажа текста без грешка. Но не си мислете, че става дума за едно стихче или стихотворение. Бяхме подготвили цял спектакъл. Тъкмо дойде моят ред, отворих уста и... залата се обля в светлина. Заковах поглед в полюлеите, така, както гледах очите на Галя. Бяха толкова красиви, светлината играеше в стъклата им, сменяйки цветовете си. Излишно е да казвам, че си забравих текста, но любовта към светлината в залата и прожекторите остана и до днес. После проявите ми станаха много чести. Познавах всеки сантиметър от сцената, "ръкавите ѝ". Знаех всичко. Дори усещах по прискърцването коя врата се отваря и откъде идва човек. По-късно стъпих на тази сцена и като професионалист. Помня как очите ми се пълнеха със сълзи от умиление, че отново съм тук, вече като истински артист. Къде бе останало онова сопوليو момче, придърпващо си панталона, притеснено от публиката? Помня и как погалих плюшените ръкави, как...

Културният дом пазеше и много тайни. Той много добре знаеше, че в беседката си попушвахме. Знаеше и кои бяха дивите мотористи, които милиционерите преследваха с жигулката по улицата. Колко вечери Костаки и Мимис се превиваха от смях, разказвайки на компанията за гонките с милицията. Даже един път се бяха скрили в страничните стълби на Дома. По-късно там направиха дискотека, после магазин... Какво ли не видя Киното.

Там се запознавахме с чужди светове, култури. Е! Четяхме и много книги, но друго е да го видиш на екрана. Само който е чувал бръмченето на киномашината, ще ме разбере. Няма да забравя жуженето, което се чуваше в салона, когато градусът на напрежение във филма се покачваше. Няма да забравя и как на филма "Зоро" врагът искаше да нанесе коварен удар в гръб на главния герой и от салона се понесе култовото и до днес: "Пари се, Зороо!!!".

Домът на културата ме запозна с велики артисти, музиканти, певци... Успях да се докосна до магията им. Там, като деца, поглъщахме жадно уестърните и ги пресъздавахме по-късно в играта с фунийки в основите на

новостроящите се блокове. Ами колко футбол сме играли в градинката до Киното? Там тревата беше най-мека, а и имаше две дървета, разположени точно като футболни греди.

Пак там се запознахме с новите музикални технологии. Геров като се "зариби"... Сам си направи система за кино у дома. Горките му съседни. Звукът на уредбата бе толкова силен, че звуковата вълна люлееше люлката на бебето. Луда работа.

Връщам се на първото си появяване на сцената. Малкото момче, превило крак, срамежливо подръпващо панталона си. Дали има по-голяма тръпка? Ами... Има!

Пак на тази сцена, повече от 30 години по-късно, да си сред зрителите, гушнал малката си дъщеря, а на сцената да е първородната ти дъщеря. Май тогава треперех повече! Знаех и текста наизуст, устните ми безмълвно изговаряха репликите с нея. Пулсът ми е бил като след стометров спринт. И публиката избухна, аплодирайки малката актриса. Май бях по-горд и от преди. И пак на тази сцена, пак под тези полюлеи. Искаше и се да се изкача по стълбите към подиума, да ги чуя как проскърцват под тежестта ми и да я прегърна, но не го направих. Искях сама да се наслади на аплодисментите си. А какво да кажа, когато след нови двадесетина години, пак там, първите си аплодисменти отнасяше и първородният ми внук!

Отдавна не съм в "Дружба", повече от 20 години, но Културният дом и до днес е притегателен център за мен. Изключително щастлив съм, че Софийският духов оркестър намери своето място там. Щастлив съм и със снимките на "Комиците". Преди години Киното бе западнало, изтърбушени седалки, врати... Сега отново е красиво. Такова, каквото си го спомням в детството.

Бяха ми дошли приятели на гости от Гърция и ги заведох в ресторанта до езерото. Старият ресторант зад Дома. Стъмни се и тръгнахме на разходка. Бяхме паркирали пред Културния дом. Приятелите ми ахнаха. На видеостена се прожектираше филм, а хората, които го гледаха се смееха бурно и с реакциите си ме върнаха отново в салона на старото Кино. Какъв смях падаше с филмите на Луи дьо Финес! Още смехът отеква в ушите ми. После се спряхме и вперихме погледи във фонтаните. Светлините ми напомниха блясъка на сцената на Културния дом. Затворих очи и видях павираната уличка 13. Асфалтирането ѝ и разширението ѝ. Новопостроеното метро. Малката махала с двадесетина блока, прераснала в мегаполис с големината на окръжен град и всичко това под строгата осанка и опека на Културния дом.

А някой беше казал, че нямало какво да се говори за Дома! Как няма? Няма дружбенец, който не е свързан с него. А и не само дружбенец. Този Дом донесе в света ни и филмите, и музиката. Словото и учението. В уютните му помещения просто станахме хора! Спокойно мога да го приравня с учителите си и да твърдя, че колкото те са ме оформили като личност, точно толкова ми е помогнал и Домът.

Даже и в женитбата ми има пръст, ама за това друг път.